

5.5 Člověk a společnost

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a společnost v základním vzdělávání vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci poznali dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života lidí v jejich rozmanitosti, proměnlivosti a ve vzájemných souvislostech. Seznamuje žáky s vývojem společnosti a s důležitými společenskými jevy a procesy, které se promítají do každodenního života a mají vliv na utváření společenského klimatu. Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, rozvíjí vědomí přináležitosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu a podporuje přijetí hodnot, na nichž je současná demokratická Evropa budována, včetně kolektivní obrany. Důležitou součástí vzdělávání v dané vzdělávací oblasti je prevence rasistických, xenofobních a extrémistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv, k rovnosti mužů a žen a výchova k úctě k přírodnímu a kulturnímu prostředí i k ochraně uměleckých a kulturních hodnot. Tato vzdělávací oblast přispívá také k rozvoji finanční gramotnosti a k osvojení pravidel chování při běžných rizikových situacích i při mimořádných událostech. Ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost se u žáků formují dovednosti a postoje důležité pro aktivní využívání poznatků o společnosti a mezilidských vztazích v občanském životě. Žáci se učí rozpoznávat a formulovat společenské problémy v minulosti i současnosti, zjišťovat a zpracovávat informace nutné pro jejich řešení, nacházet řešení a vyvozovat závěry, reflektovat je a aplikovat v reálných životních situacích. Vzdělávací oblast Člověk a společnost zahrnuje vzdělávací obory Dějepis a Výchova k občanství. Ve svém vzdělávacím obsahu navazuje přímo na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Přesahy dané vzdělávací oblasti se promítají i do jiných vzdělávacích oblastí a do celého života školy a mají přímou vazbu zejména na společenskovědní část vzdělávacího oboru Zeměpis, který je v zájmu zachování jeho celistvosti umístěn ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda.

Vzdělávací obor Dějepis přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Jeho hlavním posláním je kultivace historického vědomí jedince a uchování kontinuity historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je zejména poznávání dějů, skutků a jevů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do obrazu naší současnosti. Důraz je kladen především na dějiny 19. a 20. století, kde leží kořeny většiny současných společenských jevů. Významně se uplatňuje zřetel k základním hodnotám evropské civilizace. Podstatné je rozvíjet takové časové a prostorové představy i empatie, které umožňují žákům lépe proniknout k pochopení historických jevů a dějů. Žáci jsou vedeni k poznání, že historie není jen uzavřenou minulostí ani shlukem faktů a definitivních závěrů, ale je kladením otázek, jimiž se současnost prostřednictvím minulosti ptá po svém vlastním charakteru a své možné budoucnosti. Obecné historické problémy jsou konkretizovány prostřednictvím zařazování dějin regionu i dějin místních.

Vzdělávací obor Výchova k občanství se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí. Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů, včetně činností armády, a ukazuje možné způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí příslušnosti k evropské kultuře
- odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase
- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku
- utváření pozitivního hodnotového systému opřeného o historickou zkušenost
- rozlišování mýtů a skutečnosti, rozpoznávání projevů a příčin subjektivního výběru a hodnocení faktů i ke snaze o objektivní posouzení společenských jevů současnosti i minulosti
- vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty společenského a společenskovedního charakteru
- rozvíjení orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámec každodenního života; k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech včetně souvislostí mezinárodních a globálních
- úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům; k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem (zvláštnostem) lidí, skupin i různých společenství
- uplatňování aktivního přístupu k ochraně zdraví, života, majetku při běžných, rizikových i mimořádných událostech i poznávání otázek obrany státu
- získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU, NATO a ve světě, k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti
- utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení realistického sebepoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí
- orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního (rodinného) rozpočtu s ohledem na měnící se životní situaci
- utváření pozitivních vztahů k opačnému pohlaví v prostředí školy i mimo školu, k rozpoznávání stereotypního nahlížení na postavení muže a ženy v rodině, v zaměstnání i v politickém životě, k vnímání předsudků v nazírání na roli žen ve společnosti
- rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost nebo odporujících základním principům demokratického soužití; ke zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, k zaujímání a obhajování vlastních postojů a k přiměřenému obhajování svých práv

5.5.1 Dějepis

a) Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět Dějepis je vyučován na 2. stupni školy. Vychází ze vzdělávacího oboru Dějepis. Seznamuje žáka s historickým rozměrem současnosti, odhaluje mu kořeny a také důsledky událostí, jevů, procesů, vzorců jednání, myšlenkových stereotypů či tradic, jak se projevují ve světě, v němž žije. Předmětem dějepisu je tedy kultivace historického vědomí, jak je minulost včleněna do kulturního, sociálního i politického prostředí dneška a jak může

působit v budoucnosti. Důraz je tedy kladen na pochopení vztahů, vazeb, souvislostí a procesů, nikoliv v množství osvojených faktů.

Tematické okruhy vyučovacího předmětu:

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Dějepis je členěn do osmi tematických okruhů.

V tematickém okruhu *Člověk v dějinách* se žáci seznamují se základními zdroji informací o minulosti, poznávají význam geografického a časového zařazování dějinných jevů.

Tematický okruh *Počátky lidské společnosti* je úvodem k historii lidstva, žáci se seznamují se vztahy sociálního a přírodního prostředí života člověka, postupným rozvojem sociálních vztahů a lidské materiální a duchovní kultury.

V tematickém okruhu *Nejstarší civilizace. Kořeny evropské kultury* se žáci seznamují s dějinami starověku v souvislosti s rozvojem evropské civilizace a kultury.

V tematickém okruhu *Křesťanství a středověká Evropa* žáci poznávají základní procesy středověké Evropy, hospodářský, sociální a kulturní vývoj středověké společnosti.

V tematickém okruhu *Objevy a dobývání. Počátky nové doby* se žáci seznamují s charakteristikou historického vývoje českého státu a světa v 15. – 18. století.

Tematický okruh *Modernizace společnosti* žákům přibližuje dějiny 18. – 20. století, proces průmyslového a technického rozvoje v souvislosti s vývojem sociálních vztahů ve společnosti, politiky, vzdělání a kultury. Ukazuje na proměny evropské a později i společnosti mimo Evropu, pozitivní přínos i negativní dopady modernizace pro lidskou společnost.

V tematických okruzích *Moderní doba a Rozdělený a integrující se svět* se žáci seznamují s politickými, sociálními a kulturními důsledky světových válek, s problémy soudobé společnosti a současného světa na základě předchozího dějinného vývoje v období 21. století. Národní dějiny jsou žákům prezentovány v souvislostech nejen evropských a světových, ale i dějin našeho regionu.

Integrace průřezových témat do vyučovacího předmětu:

Osobnostní a sociální rozvoj – Sociální rozvoj

Výchova demokratického občana – Občan, občanská společnost a stát, Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Evropa a svět nás zajímá, Objevujeme Evropu a svět. Jsme Evropané

Multikulturní výchova – Kulturní difference. Etnický původ. Multikulturalita. Princip sociálního smíru a solidarity

Environmentální výchova – Ekosystémy. Lidské aktivity a problémy životního prostředí. Vztah člověka k prostředí

Mediální výchova – fungování a vliv médií ve společnosti

Realizace předmětu v ročnících s týdenní časovou dotací:

6. ročník: 2 hodiny

7. ročník: 2 hodiny

8. ročník: 2 hodiny

9. ročník: 2 hodiny

Výuka probíhá převážně v odborné učebně dějepis s využitím školního informačního centra a učebny PC. V odborné učebně mají žáci k dispozici dějepisnou odbornou literaturu, encyklopedie, trvalé připojení k internetu, využívají možností interaktivní tabule při přípravě referátů, DUMů a dějepisných křížovek. Ve výuce některé tematické celky jsou vyučovány projektovou metodou a je podpořena pořady kulturních a historických institucí, setkávání s pamětníky, zapojení žáků do soutěží nejenom vědomostních, ale i jiných doprovodných akcí, například práce v muzeích nebo činností přibližujících historický vývoj regionu, školy a místa, kde žijí.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

Učitel

- vytváří činnosti, při kterých žáci samostatně nebo ve vzájemné spolupráci vyhledávají a třídí informace podle zadaných kritérií,
- zdůrazňuje žákům důležitost užívání správné terminologie a symboliky,
- zadává úkoly, které vyžadují využití získaných poznatků z ostatních vyučovacích předmětů a chápání vzájemných souvislostí,
- nabízí činnosti, soutěže, zapojení do olympiád, při nichž žáci mohou rozvíjet své znalosti a dovednosti a prožívat úspěch.

Kompetence k řešení problémů

Učitel

- podněcuje žáky ke kritickému myšlení a logickému uvažování v historickém kontextu a současnosti,
- vytváří situace, kdy žáci informace samostatně nebo společně hledají, porovnávají a volí možnosti možného způsobu řešení,
- vede žáky k uvážlivým rozhodnutím, které je schopen obhájit.

Kompetence komunikativní

Učitel

- motivuje žáky k souvislému a výstižnému formulování vlastních názorů na historické i současné společenské dění,
- umožňuje žákům osvojit si postupy při užívání informačních a komunikačních prostředků a naučit se je tvořivě využívat jako nástroje poznání,
- navozuje situace, které vedou k potřebě vyslechnout a respektovat odlišný názor,
- nabízí žákům dostatek možností k porozumění a interpretaci verbálních textů, informací obsažených ve vizuálních a audiovizuálních zdrojích.

Kompetence sociální a personální

Učitel

- vytváří situace pro vzájemnou a efektivní spolupráci při řešení úkolů,
- hledá a vyvozuje se žáky poučení z historického vývoje lidstva a uvědomování si vlastního postavení ve společnosti,
- vytváří žákům dostatečný prostor k vzájemné diskuzi a toleranci názorových hledisek.

Kompetence občanské

Učitel

- nabízí žákům dostatek možností k poznávání našich kulturních tradic a historického dědictví a tímto poznáním cítit potřebu je respektovat a chránit,
- vede žáky k orientaci v aktuálním dění v ČR, EU, NATO a ve světě, k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti,
- rozvíjí u žáků schopnost nacházet nenásilné cesty k řešení konfliktů, odmítat útlak a hrubé zacházení s vědomím povinnosti se proti těmto projevům násilí postavit.

Kompetence pracovní

Učitel

- učí žáky nacházet způsoby, jak využívat znalostí získané ve škole i mimo ni pro svůj další rozvoj,
- motivuje žáky k ochraně životního prostředí i ochraně kulturních a společenských hodnot,

- vytváří dostatek situací, při kterých žáci rozvíjení své myšlení a samostatně nebo společně nacházejí nová řešení zadaných úkolů.

b) Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Dějepis, který je realizován v 6. – 9. ročníku na 2. stupni školy, je dále rozpracován po ročnících na samostatných stránkách.

Vzdělávací oblast: **Člověk a společnost**
Vyučovací předmět: **Dějepis**
Ročník: **6.**

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
Žák ➤ orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu ➤ uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto informace shromažďovány ➤ uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků	Žák ➤ seřadí historické události v chronologickém sledu, rozliší počítání před naším letopočtem a našeho letopočtu ➤ orientuje se v dějepisné mapě ➤ vysvětlí svými slovy smysl historického zkoumání a uvede příklady chápání i nepoučitelnosti lidstva z historického vývoje společnosti	Člověk v dějinách Pravěk Historie jako věda - časová přímka - historické prameny	M – vztahy a práce s daty OV - Naše obec, region, kraj (zajímavá a památná místa, ochrana kulturních památek) Z – geografické informace, zdroje dat, kartografie, topografie VMEGS (Evropa a svět nás zajímá)-historické prameny MeV (fungování a vliv médií ve společnosti)-médiá jako zdroj historických informací
➤ charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu	➤ vyjmenuje ve správném pořadí vývojové stupně člověka: člověk zručný, vzpřímený, rozumný, nejstarší lidé dnešního typu	Počátky lidské společnosti Starší doba kamenná - člověk zručný - člověk vzpřímený - člověk rozumný - nejstarší lidé dnešního typu - období prisvojovacího	P – člověk a lidská společnost v pravěku (životní podmínky, obživa) EV (Ekosystémy)-vývoj lidských obydlí, význam zemědělství, dobytčářství a zpracování kovů pro lidskou společnost

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Cesta k dospělosti“

Základní škola Havířov-Šumbark Jarošova 33/851 okres Karviná, příspěvková organizace

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost ➤ uvede příklady archeologických kultur na našem území		hospodářství, přehled vývoje člověka Období výrobního hospodářství. - mladší doba kamenná, počátky zemědělství a chovu dobytka - rozvoj rodové společnosti - pozdní doba kamenná, rozvoj výroby - vznik sousedských občin v pozdní době kamenné Střední Evropa v pravěku. - střední doba kamenná - mladší doba kamenná - přehled vývoje společnosti v mladší a pozdní době kamenné	
➤ rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací ➤ uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví	➤ uvede příklady památek nebo objevů a základů věd pocházejících z jednotlivých oblastí prvních států ➤ vysvětlí potřebu vzniku písma	Nejstarší civilizace Kořeny evropské kultury Starověk Staroorientální státy v Mezopotámii - vznik Sumerských měst - vývoj Sumerských městských států - Starobabylónská říše - kultura staroorientálních států v Mezopotámii Starověký Egypt	M - římské a arabské číslice, Pythagoras F – kalendář, astronomie, hrnčířský kruh (jednoduché mechanismy) CH – využití vody, závlahová zařízení OV - Kulturní život (rozmanitost kulturních projevů) ČJ - řecké báje a pověsti, pověsti o vzniku Říma VV - řecká architektura, řecké

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Cesta k dospělosti“

Základní škola Havířov-Šumbark Jarošova 33/851 okres Karviná, příspěvková organizace

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou	➤ uvede osobnosti antiky ➤ uvede příklady archeologických památek období antiky	- Egyptský stát - kultura Starověkého Egypta Starověká Indie. - prvotní staroindická kultura - přehled dějin starověké Indie Starověká Čína, - samostatný vývoj zemědělství v Číně - přehled dějin starověké Číny - opakování dějin staroorientálních států Střední Evropa v období nejstarších států. - pozdní doba kamenná ve střední Evropě - doba bronzová ve střední Evropě - naše vlast v době bronzové Období antiky Starověké Řecko - příchod prvních řeckých kmenů, období mykénské - počátek nového vývoje řeckých dějin, doba	divadelní masky OV - Naše vlast (vlastenectví, naši olympionici), Zásady lidského soužití (svoboda, morálka a mravnost) TV - sportovní olympiáda OSV – Sociální rozvoj (Mezilidské vztahy)- postavení řeckého a římského občana, práva a povinnosti v antické společnosti VDO (Občan, občanská společnost a stát, Formy participace občanů v politickém životě)- antická demokracie VMEGS (Jsme Evropané) - antické myšlení a umění, počátky křesťanství MuV (Kulturní difference)- společné znaky a odlišnosti starověkých civilizací EV (Ekosystémy) - přírodní podmínky a vznik nejstarších zemědělských civilizací

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem ➤ porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí postatu antické demokracie	➤ vysvětlí podstatu antické demokracie ➤ porovná vlády a postavení společenských skupin v antickém Řecku ➤ uvede příklady, v čem byl v oblasti kultury přínos Řecka pro civilizaci ➤ uvede příklady přínosu římské kultury pro civilizaci ➤ vysvětlí vznik křesťanství a vývoj od pronásledování křesťanů po uznání za státní náboženství	homérská - vznik řeckých městských států - zakládání nových osad, velká řecká kolonizace - aténský stát za Solónu - Sparta - boje Řeků za svobodu - aténský stát za Perikla - řecké umění - řecká vzdělanost a věda - Peloponéská válka - Makedonie a její vzestup - říše Alexandra Velikého Střední Evropa v době železné - naše vlast v době železné - Keltové Starověký Řím a Evropa v době římské - počátky římského městského státu - vývoj Říma do ovládnutí Itálie - zápas Říma o vládu nad Středozezemním mořem - Řím po ovládnutí Středomoří - krize římské republiky, Spartakovo povstání	

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
	➤ vysvětlí příčiny zániku západořímské říše ➤ vybere z různých zdrojů další informace k probíranému učivu ➤ prezentuje své samostudium formou referátu, křížovek ➤ spolupracuje s ostatními při řešení skupinových úkolů	- občanské války, konec římské republiky - římské císařství a jeho rozkvět - krize římského císařství - Evropa v době římské - zánik říše západořímské - římská vzdělanost a věda, umění	

Vzdělávací oblast: **Člověk a společnost**
Vyučovací předmět: **Dějepis**
Ročník: **7.**

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
Žák ➤ popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států ➤ porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti ➤ vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám ➤ objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech	Žák ➤ objasní příčiny rozdílného vývoje nejstarších státních útvarů v Evropě ➤ objasní podstatu lenního systému, z názvu feudum odvodí jedno z označení epochy – feudalismu ➤ vysvětlí význam osobnosti Karla Velikého, rozdělení říše dá do geografické souvislosti s dnešní Francií a Německem ➤ popíše okolnosti vzniku islámu, objasní jeho základní termíny, uvede příklady vyspělé arabské kultury ➤ vyjádří vlastními slovy úlohu křesťanství a uvede příklady jeho kulturního přínosu ➤ na mapě ukáže pravlast Slovanů, vysvětlí jejich rozdělení (západní, východní a jižní) a uvede příklady	Křesťanství a středověká Evropa Raný středověk - Vytváření středověké Evropy. - Byzantská říše. - Arabové a jejich výboje. - Asijské země v období středověku. - Křesťanství v raném středověku. - Franská říše. - Sámova říše a vznik prvních států na našem území. - Vrcholný rozmach Velkomoravské říše. - Počátky českého státu. - Slovensko v uherském státě. - Vznik a rozmach Kyjevské Rusi. - Státy jižních Slovanů. - Vznik států ve střední Evropě.	M – Závislosti, vztahy a práce s daty (pokles počtu obyvatel v souvislosti s morovými epidemiemi, růst počtu měst, atd.) Ch – rozvoj středověkých měst, hygiena, kontaminace vody a její důsledky OV – Člověk ve společnosti, Stát a hospodářství F – středověké míry a váhy P – struktura středověké společnosti, sňatky mezi pokrevními příbuznými v královských rodech a jejich důsledky (genetika), kolonizace a způsoby hospodaření na půdě, příčiny a důsledky morových epidemií Z – geografické informace, zdroje dat, kartografie, topografie HV – hudba ve středověku VV – výtvarné umění ve středověku

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
	dnešních národů ➤ popíše život Slovanů, příchod Sáma, objasní úlohu kmenového svazu v obranných bojích. ➤ zhodnotí vlastními slovy politický a kulturní význam Velkomoravské říše a význam příchodu Konstantina a Metoděje ➤ vyjmenuje v chronologickém pořadí první knížata, vysvětlí příčiny zániku říše ➤ popíše život Normanů, jejich výboje dá do souvislosti se vznikem sjednocené Francie a Anglie ➤ vysvětlí příčiny a důsledky křížových výprav ➤ vysvětlí okolnosti vzniku českého státu ➤ vyjmenuje v chronologickém pořadí vybrané panovnické osobnosti od konce 9. – 13. století, vysvětlí příčiny a důsledky změn jejich postavení pro středoevropskou oblast ➤ objasní pojem románská kultura a uvede příklady této	- Nájezdy Vikingů a vznik středověké Anglie a Francie. - Křížové výpravy. - Společnost a hospodářský život v českém státě v období raného středověku. - Vrchol českého státu v raném středověku. - Románská kultura.	VMEGS (Objevujeme Evropu a svět)-křesťanství, papežství, císařství, románské a gotické umění a vzdělanost, Velká Morava a český stát a jejich postavení v Evropě MuV (Kulturní difference)-stěhování národů, světová náboženství, utváření a vývoj států ve východní a západní Evropě, střet křesťanství a islámu

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury	kultury ➤ popíše středověké způsoby hospodaření, život ve městě ➤ sestaví přehlednou strukturu feudální společnosti, vysvětlí rozpory mezi jednotlivými skupinami a jejich nespokojenost vůči církvi ➤ vyjmenuje v chronologickém pořadí Lucemburky na českém trůnu ➤ zařadí Slovensko jako součást bývalé Velké Moravy do nově vzniklých Uher ➤ vysvětlí příčiny, průběh a důsledky staleté války, úlohy Jany z Arku ➤ popíše typickou gotickou stavbu, uvede její hlavní znaky, uvede příklady gotických staveb	Vrcholný středověk - Život zemědělců. - Vznik měst a jejich význam. - Středoevropská velmoc posledních Přemyslovců. - Růst významu středověkých měst. - Boj mezi Francií a Anglií o nadvládu v západní Evropě. - Vpád Mongolů do východní Evropy. - Slovensko v období rozmachu uherského státu. - Kulturní vývoj ve znamení gotického slohu.	
➤ na příkladech evropských dějin konkretizuje	➤ uvede zásluhy Karla IV. ➤ o celkový rozvoj českého státu	Objevy dobývání Počátky nové doby - Český stát v době Karla IV.	M – závislosti, vztahy a práce s daty (třicetiletá válka, pokles počtu obyvatelstva v Evropě, konfiskovaná půda v Čechách a na Moravě, atd.)

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus ➤ vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život ➤ rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek ➤ vysvětlí znovuoživení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky	➤ vyjádří vlastními slovy Husovy reformní myšlenky ➤ popíše události spojené s Husem a koncilem v Kostnici ➤ zhodnotí pozici Jana Husa v katolické církvi ➤ porovná cíle jednotlivých husitských proudů ➤ zhodnotí osobnost Jana Žižky ➤ popíše spory Jiřího z Poděbrad a jeho snahu o vytvoření mírového svazku evropských panovníků ➤ objasní souvislost renesance s antikou ➤ uvede hlavní osobnosti tohoto období ➤ vysvětlí podstatu humanismu ➤ pojmenuje změny, které nastaly v období renesance a humanismu ve společnosti ➤ popíše typickou renesanční stavbu, uvede příklady ➤ vysvětlí pojem „stavovská monarchie“, popíše vnitřní spory mezi šlechtou a městy za vlády Jagellovců	- Česká společnost v předhusitské době. - Mistr Jan Hus. - Počátek husitské revoluce. - Husitská vítězství. - Výsledky husitské revoluce a její význam. - Husitství na Slovensku. - Vláda Jiřího z Poděbrad. - Porobení jižních Slovanů osmanskými Turky a konec Byzantské říše. - Vznik španělského království. - Renesance a humanismus v Itálii. - Český stát a Slovensko pod vládou Jagellonců.	OV – Člověk jako jedinec, Stát a hospodářství, Stát a právo F – Newtonovy zákony (význam pro rozvoj společnosti, Koperník, Galileo Galilei) P – nové rostlinné a živočišné druhy v Evropě, dobývání drahých kovů v zámorí VMEGS (Jsme Evropané)-český stát a velmoci v 15. - 18. století MuV (Etnický původ)-zámořské objevy, počátky dobývání světa MeV (fungování a vliv médií ve společnosti)-renesance, humanismus, husitství, reformace, význam knihtisku

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky ➤ objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozděleně do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie ➤ objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí jejich důsledky	➤ uvede příčiny a důsledky zámořských objevů ➤ objasní pojmy reformace a protireformace, porovná jejich cíle ➤ na příkladech doloží vliv kolonizace na středověkou společnost	Pozdní středověk - Asijské země na sklonku středověku. - Zámořské objevy. - Pokroky ve výrobě a obchodu. - Reformace ve střední Evropě. - Evropské státy a šíření reformace. - Evropská kultura v 16. století a počátek protireformace. - Nástup Habsburků na český trůn. - Česká kultura v 16. století. - Útoky Turků a obrana proti jejich výbojům. - Sjednocení ruského státu a jeho vítězství nad Tatary. - Nizozemský odboj proti španělské nadvládě. - Obrana proti Habsburkům v západní Evropě. - Boj českých stavů proti habsburským panovníkům. - Třicetiletá válka. - České země a Slovensko	

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Cesta k dospělosti“
Základní škola Havířov-Šumbark Jarošova 33/851 okres Karviná, příspěvková organizace

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
		za třicetileté války. - Počátky kapitalismu v Anglii. - První období koloniálního vykořisťování.	

Vzdělávací oblast: **Člověk a společnost**
Vyučovací předmět: **Dějepis**
Ročník: **8.**

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
Žák ➤ vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti ➤ porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů	Žák ➤ popíše výsadní pozice Anglie jako hospodářské velmoci v 18. – 19. století ➤ vyjmenuje výrobní odvětví, ve kterých došlo během modernizace k zásadním změnám ➤ popíše typické rysy ruského absolutismu ➤ vysvětlí hlavní myšlenky osvícenského absolutismu ➤ posoudí vliv osvícenských myšlenek na společenské vědy ➤ rozliší základní znaky baroka	Modernizace společnosti Počátek novověku v Evropě. - Anglie před revolucí. - Anglická revoluce - Zrod moderní vědy, přechod k průmyslové společnosti Absolutismus v Evropě. - Francie v době Ludvíka XIV. - Počátek novodobých ruských dějin, absolutismus v Rusku. - Německo v období absolutismu, vznik a vývoj pruského státu. - Kultura baroka. - Osvícenství České země po třicetileté válce.	M – závislosti, vztahy a práce s daty ČJ – významní představitelé ve světové a české literatuře (národní obrození) OV – Člověk a společnost (vlast a vlastenectví, národní a nacionální hnutí v Evropě, politické proudy, revoluce), Člověk jako jedinec (historické osobnosti daného období, svoboda a práva), Stát a hospodářství (principy tržního hospodářství), Stát a právo (znaky, typy, formy) F – využití nových zdrojů energie Ch – chemická hnojiva v zemědělství P – využití hornin a nerostů v průmyslu, rozdílnost životní úrovně ve společnosti (práce dětí a žen, podvýživa, dětská úmrtnost, atd.) Z – geografické informace, zdroje dat, kartografie, topografie VV – baroko, romantismus,

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií ➤ objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé	➤ popíše rozdělení kolonií mezi mocnosti na konci 19. století ➤ doloží příkladem sílení nacionalismu v Evropě ➤ vyjmenuje základní myšlenky Deklarace práv člověka a občana ➤ vysvětlí příčiny vzniku francouzské revoluce a její důsledky pro Francii ➤ popíše průběh francouzské revoluce ➤ popíše hlavní události období Napoleonovy vlády a	- Habsburská monarchie po 30leté válce. - Uhry a Slovensko v době stavovských povstání. - Česká barokní kultura. - České země v době osvěcenského absolutismu Marie Terezie - Josef II. Mimoevropský svět v 17. a 18. století. - Evropský kolonialismus a rozvoj světového obchodu, asijské státy v 17. a 18. století - Boj anglických osad v Severní Americe za nezávislost - Počátky budování Spojených států amerických Francouzská revoluce a napoleonské války - Francouzská revoluce - Sestup revoluce a doba napoleonská	klasicismus OSV (Mezilidské vztahy)-lidská práva, politické strany, francouzská revoluce a napoleonské války, koloniální politika, utváření nového českého národa VDO (Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování)-francouzská revoluce, vznik USA VMEGS (Objevujeme Evropu a svět) národní hnutí evropských národů MuV (Princip sociálního smíru a solidarity)-utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími EV (Lidské aktivity)-modernizace společnosti, industrializace, kulturní různorodost doby MeV (fungování a vliv médií ve společnosti)-tisk po francouzské revoluci, plakát, noviny – vliv na vývoj společnosti

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích ➤ na vybraných příkladech demonstuje základní politické proudy	napoleonských válek ➤ objasní význam vídeňského mírového kongresu ➤ popíše nově vzniklá průmyslová odvětví ➤ rozliší základní znaky klasicismu a romantismu ➤ uvede do souvislosti změny v habsburské monarchii a etapy emancipace českého národa ➤ uvede představitele českého národního emancipačního hnutí ➤ objasní význam buržoazie pro rozvoj evropských národních emancipačních hnutí ➤ vysvětlí vliv dělnictva na	Svět v 1. polovině 19. století - Průmyslová revoluce, rozvoj vědeckého poznání - Myšlení o společnosti a zápas za sociální spravedlnost, revoluční a národně osvobozené hnutí v Evropě - Klasicismus a romantismus - Boj za nezávislost v Latinské Americe České země a Slovensko 1. polovině 19. století. - Habsburská monarchie v 1. polovině 19. století - České národní obrození - Slovenské národní obrození Rozvoj průmyslové společnosti - Revoluce 1848 – 1849, Francie, Itálie a Německo	

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
	průběh revolucí 1848 ➤ popíše důsledky revolučního procesu ➤ uvede příklady vlivu nových vynálezů na rozvoj evropské kultury ➤ vysvětlí důsledky sjednocení Německa a Itálie ➤ popíše politický a hospodářský rozvoj USA ➤ formuluje cíle křesťansko-sociálních stran ➤ vysvětlí příčiny vzniku anarchistických hnutí v Evropě ➤ uvede příklady dělnických sdružení a stran v druhé polovině 19. století	- České národní hnutí v revoluci - Uhry a slovenské národní hnutí v revoluci - Rozmach průmyslové revoluce, změny ve způsobu života lidí - Svět v 2. polovině 19. století - Sjednocení Itálie a Německa, Francie republikou - Rozklad osmanské říše - Carské Rusko - Občanská válka v USA - Změny v Asii a Latinské Americe Rakousko – uherská monarchie - Vznik Rakouska – Uherska, hospodářský, politický a kulturní vývoj českých zemí - Hospodářský, politický a kulturní rozvoj na Slovensku - Vliv prvních ústavních svobod na rozvoj dělnického hnutí	

Vzdělávací oblast: **Člověk a společnost**
Vyučovací předmět: **Dějepis**
Ročník: **9.**

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
Žák ➤ na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky ➤ rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů ➤ charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu ➤ na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv ➤ zhodnotí postavení Československa v evropských	Žák ➤ porovná politické rozdělení konkrétních částí světa před válkou a po ní ➤ analyzuje průběh a důsledky hospodářských a politických krizí ➤ uvede do souvislosti dynamiku rozvoje průmyslových odvětví a průběh válečného konfliktu ➤ popíše příčiny, průběh a důsledky obou světových válek ➤ popíše významné historické mezníky mezi světovými válkami ➤ objasní souvislosti mezi politickým uspořádáním světa po 1. světové válce a nastolením totalitních režimů v konkrétních státech ➤ uvede do souvislosti růst	Moderní doba Dějiny od konce 19. století do 1. světové války - průmyslová revoluce v Evropě - formování moderní občanské společnosti - postavení českých zemí v Rakousku – Uhersku - česká politika koncem 19. století a počátkem 20. století - česká kultura, věda, umění, školství - charakteristika vývoje Evropy, USA, Japonska - koloniální politika - mezinárodní vztahy, Trojspolek, Trojdohoda - rozvoj vědy, techniky, umění, vzdělanosti	M – závislosti, vztahy a práce s daty ČJ – česká kultura 19. – 21. století OV – Člověk ve společnosti (totalitní systémy, nacismus, antisemitismus, rasismus, holocaust, národnostní problémy v ČSR), Člověk jako jedinec (osobnosti), Stát a právo (komunismus, fašismus, nacismus) F – jaderné zbraně Z – geografické informace, zdroje dat, kartografie, topografie VV – od secese ke konstruktivismu TV – olympijské hry (zneužití-Berlín 1936) OSV (Mezilidské vztahy)-život člověka v totalitní společnosti, teorie o nadřazené rase VDO (Principy demokracie jako formy vlády a způsobu

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
souvislostech a její vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí	totalitních režimů a vznik lokálních válečných konfliktů ve 30. letech ➤ objasní postoj totalitních režimů k lidským právům ➤ posoudí zřůdnost nacistického průmyslu zabíjení ➤ posoudí nebezpečí rasistických a antisemitických projevů pro pozitivní vývoj společnosti ➤ seřadí významné historické mezíky vývoje Československa 1918 – 1945 ➤ popíše politický systém Československa ➤ zobecní vývoj hospodářských a politických vazeb Československa s evropskými státy ➤ analyzuje vývoj československo-německých vztahů ➤ zhodnotí vztah Čechů ke Třetí říši v období 2. světové války ➤ objasní vliv významných osobností z oblasti kultury na vývoj ČSR do roku 1945	1. světová válka - cíle, průběh války - ruská revoluce - domácí a zahraniční odboj - výsledky války Vznik Československa - politický systém - politické strany, jejich cíle a představitelé - vnitřní a zahraniční politika - 20. a 30. léta v Československu Mezinárodní vývoj ve 20. a 30. letech - Francie, Anglie, Německo, Itálie, USA - vznik SSSR, stalinismus Světová hospodářská krize, nástup fašismu - boj demokratických sil proti totalitním režimům - krize Versailleského systému - Mnichovská konference a její důsledky - přepadení Polska, začátek	rozhodování)-totalitní systémy VMEGS (Objevujeme Evropu a svět)-politická a hospodářská situace ve 20. až 50. letech v Evropě MeV (fungování a vliv médií ve společnosti)-médiá a válka – cenzura

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
		2. světové války 2. světová válka - svět ve válce - napadení SSSR - válka v Tichomoří, severní Africe, Itálii-otevření druhé fronty - protektorát Čechy a Moravy, vývoj na Slovensku - domácí a zahraniční odboj, čs. vláda v exilu - vznik čs. vojenských jednotek v zahraničí - výsledky a důsledky 2. SV Československo a svět po 2. světové válce - Postupimská konference, poválečné uspořádání světa - zahraniční politika, vliv SSSR - Marshallův plán - řešení politických, hospodářských a národnostních i kulturních problémů - únor 1948 - poválečný vývoj v SSSR - situace v západní Evropě,	

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
		USA a Japonsku - NATO a Varšavská smlouva - studená válka Hospodářská a politická situace v zemích „třetího světa“	
➤ vysvětlí příčiny a důsledky bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků ➤ vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce ➤ posoudí postavení rozvojových zemí ➤ prokáže základní orientaci v problémech současného světa	➤ vysvětlí pojem „studená válka“ ➤ vysvětlí příčiny vzniku studené války ➤ charakterizuje příčiny a důsledky začlenění Československa do sovětského bloku ➤ doloží na příkladech střetávání supervelmocí v období studené války ➤ specifikuje příčiny vedoucí v roce 1989 k revolucím v zemích východního bloku ➤ rozliší základní znaky dobových uměleckých stylů ➤ popíše důležité mezníky procesu evropské integrace ➤ srovná ekonomický vývoj a politický systém vybraných států východního a západního bloku v období studené války ➤ vysvětlí proces dekolonizace ➤ na příkladech demonstruje	Rozdělený a integrující se svět Vývoj mezinárodních vztahů od konce 50. let - vztahy USA a SSSR - význam a úloha OSN - vývoj v Československu, období totality - rok 1968, vznik federace - mezinárodní situace - období normalizace v Československu Politická situace ve světě v období 80. let - pád komunistických režimů - obnovení pluralitního politického systému a demokracie - vznik ČSFR - obnovení tržního hospodářství - vznik České republiky	I – třetí průmyslová revoluce OV – Člověk ve společnosti (rozpad koloniálního systému, postavení rozvojových zemí, problémy současnosti), Člověk jako jedinec (osobnosti), Stát a právo (základní orientace v problémech), Mezinárodní vztahy, globální svět (EU, OSN, NATO, RE, terorismus) F – jaderné katastrofy a ochrana obyvatelstva, dobývání vesmíru P – chudoba, hladomor, výživa lidstva geneticky upravené potraviny, klonování, civilizační choroby VV – socialistický realismus, postmoderna TV – olympijské hry a politické soupeření OSV (Mezilidské vztahy)-lidská práva VDO (Principy demokracie jako

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
	ekonomické, politické a sociální problémy zemí třetího světa v 60. – 90. letech 20. století ➤ definuje základní problémy současného světa ➤ objasní příčiny vzniku a cíle světového terorismu ➤ zhodnotí vliv globalizace na život ve vybraných oblastech světa ➤ objasní začlenění ČR do integračního procesu a důležitosti zachování národních tradic v evropském kontextu	- věda, technika, kultura 20. století Globální problémy lidstva, EU - tvorba a ochrana přírodního prostředí - zajištění míru a bezpečnosti ve světě - mezinárodní terorismus - lidská práva - výživa, vzdělávání a zdraví, problémy a řešení	formy vlády a způsobu rozhodování)-problémy současného světa, příliš mnoho lidí – příliš problémů VMEGS (Jsme Evropané) - politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření MuV (Multikulturalita, Princip sociálního smíru a solidarity) EV (Vztah člověka k prostředí)-věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje MeV (fungování a vliv médií ve společnosti)-sedmá velmoc, televize, internet

5.5.2 Občanská výchova

a) Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět Občanská výchova je vyučován na 2. stupni školy. Vychází ze vzdělávacího oboru Výchova k občanství.

Předmět je zaměřen na postupné formování a rozvíjení občanského a právního vědomí žáků, motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským, politickým a kulturním životem ve společnosti a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí. Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů, včetně činnosti armády, a ukazuje možné způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití, přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Ukazuje cestu k sebepoznávání a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací.

Tematické okruhy vyučovacího předmětu:

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Občanská výchova je členěn do pěti tematických okruhů.

V tematickém okruhu *Člověk ve společnosti* se žáci učí úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům, k respektování kulturních či jiných odlišností různých společenství, utváření si pozitivních vztahů nejen k jedinci, ale i k společnosti.

Tematický okruh *Člověk jako jedinec* vede žáky k utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení realistického sebepoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí. Učí žáky respektovat a uplatňovat principy morálky, společenského soužití a přebírat zodpovědnost za své vlastní názory a činy i s možnými důsledky. Dalšími tematickými okruhy jsou: *Člověk, stát a hospodářství*, *Člověk stát a právo*, *Mezinárodní vztahy*, *globální svět*.

Integrace průřezových témat do vyučovacího předmětu:

Osobnostní a sociální výchova – Osobnostní rozvoj, Sociální rozvoj, Morální rozvoj

Výchova demokratického občana – Občanská společnost a škola, Občan, občanská společnost a stát, Formy participace občanů v politickém životě, Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Evropa a svět nás zajímá, Objevujeme Evropu a svět, Jsme Evropané

Multikulturní výchova – Kulturní difference, Lidské vztahy, Etnický původ, Multikulturalita, Princip sociálního smíru a solidarity

Environmentální výchova – Lidské aktivity a problémy životního prostředí. Vztah člověka k prostředí

Mediální výchova – kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

Realizace předmětu v ročnících s týdenní časovou dotací:

6. ročník: 1 hodina

7. ročník: 1 hodina

8. ročník: 1 hodina

9. ročník: 1 hodina

Předmět je posílen 1 hodinou z disponibilní časové dotace.

Výuka probíhá s využitím školního informačního centra, odborné učebny dějepisu a učebny PC. V odborné učebně mají žáci k dispozici odbornou literaturu, encyklopedie, trvalé připojení k internetu, využívají možnosti DUM a interaktivní tabule při přípravě referátů, vyhledávání a předávání informací atp. Ve výuce některé tematické celky jsou

vyučovány projektovou metodou a je podpořena pořady, projekty a soutěží státních, společenských a kulturních institucí.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

Učitel

- vytváří dostatek situací, kdy žáci poznávají smysl a svůj cíl k učení, kriticky posoudí své školní výsledky a nachází možnosti a cesty k zdokonalení vlastního učení,
- učí žáky užívat obecně užívaných termínů, znaků a symbolů, uvádění věcí do vzájemných a širších souvislostí,
- zadává úkoly, které vyžadují využití získaných poznatků z ostatních vyučovacích předmětů a chápání vzájemných souvislostí,
- nabízí činnosti, soutěže a zapojení do projektů, při nichž žáci mohou rozvíjet své znalosti a dovednosti a prožívat úspěch.

Kompetence k řešení problémů

Učitel

- motivuje žáky ke kritickému myšlení a logickému uvažování,
- vytváří situace, kdy žáci využívají získané vědomosti a dovednosti k objevování různých způsobů řešení,
- vede žáky k orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního (rodinného) rozpočtu s ohledem na měnící se životní situaci,
- rozvíjí u žáků schopnost posuzovat svá řešení z nejrůznějších společenských aspektů a uvědomovat si zodpovědnost za svá rozhodnutí.

Kompetence komunikativní

Učitel

- podporuje žáky v tom, aby souvisle a výstižně formulovali své názory na společenské dění,
- nabízí žákům dostatek situací, které vedou k potřebě vnímání, diskuze, řešení a respektování odlišných názorů,
- umožňuje žákům tvořivě využívat informační a komunikační prostředky,
- motivuje žáky, aby využívali získané komunikační dovednosti k vytváření kvalitních vztahů potřebných k soužití a spolupráci s ostatními lidmi.

Kompetence sociální a personální

Učitel

- navozuje dostatek situací, které vedou k vědomí jedinečnosti a odlišnosti každého člověka, a které budou rozvíjet sebepoznávání a pozitivní sebedůvěru žáků,
- vytváří situace pro týmovou a efektivní práci při řešení úkolů, poznávání a přijímání rolí v různých pracovních činnostech,
- umožňuje žákům diskusi při hledání možných řešení daných úkolů,
- nabízí žákům možnosti utváření příjemné atmosféry v týmu.

Kompetence občanské

Učitel

- rozvíjí u žáků schopnost přijímat a respektovat základní principy, na kterých spočívají zákony a společenské normy,
- vytváří situace k prokázání praktických dovedností a schopností pomoci v krizových situacích,
- vede žáky k uplatňování aktivního přístupu k ochraně zdraví, života, majetku při běžných, rizikových i mimořádných událostech i poznávání otázek obrany státu,

- nabízí žákům dostatek příležitostí k pochopení práv a povinností člověka ve společnosti a nacházení nenásilných řešení konfliktů.

Kompetence pracovní

Učitel

- učí žáky nacházet způsoby, jak využívat znalostí a zkušeností získaných v jednotlivých vzdělávacích oblastech pro vlastní rozvoj a přípravu na své budoucí povolání.
- předkládá žákům dostatek informací pro orientaci v základních aktivitách potřebných k uskutečňování podnikatelského záměru a jeho realizaci, pochopení cíle a rizik podnikání.

b) Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Občanská výchova, který je realizován v 6. – 9. ročníku na 2. stupni školy, je dále rozpracován po ročnících na samostatných stránkách.

Vzdělávací oblast: **Člověk a společnost**
Vyučovací předmět: **Občanská výchova**
Ročník: **6.**

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
Žák ➤ posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci	Žák ➤ vypráví o významných státních svátcích a výročích, osobnostech, vysvětlí význam pranostik ➤ objasní funkce rodiny ➤ vysvětlí vnímání pojmu domov vzhledem k jeho věku ➤ uvede příklady vhodného způsobu chování a komunikace v různých životních situacích ➤ vyjmenuje možnosti náhradní rodinné péče ➤ vysvětlí vlastními slovy nutnost vzdělávání v životě člověka ➤ vyjmenuje své základní školní povinnosti a práva	Člověk ve společnosti Úvod k výuce Občanská výchova - občan, občanství, národnost Člověk v rytmu času - čas nezastavíš - cyklus přírody - kalendář Rodinný život - rodina, příbuzenské vztahy - manželství - rodina – místo návratů - rodina a děti - rodina – ostrov bezpečí - rodina a domov - když vlastní rodina chybí Naše škola - škola základ života - práva a povinnosti žáků, žákovská samospráva - umění učit se	VkZ – Změny v životě člověka a jejich reflexe, Osobnostní a sociální rozvoj D – juliánský a gregoriánský kalendář, čas v historii, formy rodového zřízení, vývoj člověka, historie ČR a města, osobnosti našeho státu a města, demokracie M – rozpočet ČJ – rodinné vztahy v literatuře, pověsti, práce se slovníkem F – jednotky času Z – určení světových stran, přírodní cykly, práce s mapou, atlasy P – flora, fauna, životní prostředí a jeho ochrana, ekosystém OSV (Sociální rozvoj)-vztahy ve škole/třídě, konflikt, kompromis, vztahy v rodině, ochrana rodiny (Morální rozvoj)-pravidla psaná a nepsaná, norma, školní řád, praktická etika VDO (Občanská společnost

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání ➤ rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu ➤ zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje	➤ vyjmenuje státní správní instituce ve městě a jejich hlavní úkoly ➤ uvede slavné rodáky, památky a kulturní instituce ve svém městě ➤ uvede hlavní znaky státu ➤ vyjmenuje státní správní instituce a jejich hlavní úkoly ➤ vysvětlí vlastními slovy pojem demokracie ➤ vyjmenuje některé významné osobnosti českého státu a jejich přínos pro český stát ➤ vysvětlí proč tolerovat kulturní zvláštnosti národů a národnostních menšin ➤ respektuje odlišné názory, zájmy a myšlení lidí	Domov je tam, kde - místo, kde žijeme - obec - obecní zřízení - památná místa, slavní rodáci - ochrana životního prostředí Naše vlast - život v regionech - mateřský jazyk - státní symboly - ČR a demokracie - vlast a vlastenectví - co nás proslavilo Z historie - z dávných časů - významné osobnosti české historie - naši prezidenti - Praha, matka měst Úvod do lidských práv - podobnost lidí - Všeobecná deklarace lidských práv - práva dětí	a škola) – naše škola, práva a povinnosti žáků, žákovská samospráva, (Občan, občanská společnost a stát)-občan, občanství, Všeobecná deklarace práv, práva dětí, právo a zákon, (Formy participace občanů v politickém životě) OSV (Sociální rozvoj) -vztahy ve škole/třídě, konflikt, kompromis, vztahy v rodině, ochrana rodiny, (Morální rozvoj) -pravidla psaná a nepsaná, norma, školní řád, praktická etika VDO (Občanská společnost a škola) - naše škola, práva a povinnosti žáků, žákovská samospráva, (Občan, občanská společnost a stát) -občan, občanství, Všeobecná deklarace práv, práva dětí, právo a zákon, (Formy participace občanů v politickém životě)-státní správa, samospráva, referendum, obecní úřad, (Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování)- demokracie, republika, státní moc VMEGS (Evropa a svět nás zajímá)-národní historie,

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	➤ pojmenuje základní lidská práva ➤ vyjádří vlastními slovy povinnosti a práva dítěte ➤ na příkladech uvede protiprávní jednání, ohrožení bezpečnosti sebe i druhého člověka	- právo a zákon - moje práva – tvoje práva	významné osobnosti, úcta k tradicím, národní hrdost MuV (Lidské vztahy)-funkce rodiny, předsudky, rodinné vztahy, role v rodině, genealogie, (Etnický původ) rovnost, Všeobecná deklarace lidských práv, odlišnost lidí

Vzdělávací oblast: **Člověk a společnost**
Vyučovací předmět: **Občanská výchova**
Ročník: **7.**

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
Žák ➤ zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu ➤ uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem ➤ kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí	Žák ➤ vysvětlí přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi ➤ objasní potřebu tolerance ve společnosti ➤ respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí ➤ aplikuje vhodné chování a komunikaci při řešení konfliktních situací mezi vrstevníky i dospělými ➤ rozliší netolerantní chování lidí	Člověk ve společnosti Život mezi lidmi - patříme k lidem - vliv rodiny - ve škole - mezi vrstevníky - komunikace - má vlast a obrana státu - média	ČJ – práce se slovníkem, bajka Z – práce s mapou, kulturní krajina VkZ – puberta F – zákon akce a reakce, gravitace D – umění v pravěku a starověkých civilizacích, antičtí bohové, právo v historii OSV (Sociální rozvoj)-vztahy ve škole/třídě, konflikt, kompromis, vztahy v rodině, ochrana rodiny, (Morální rozvoj)-pravidla psaná a nepsaná, norma, školní řád, praktická etika VDO (Občanská společnost a škola)-naše škola, práva a povinnosti žáků, žákovská samospráva, (Občan, občanská společnost a stát)-občan, občanství, Všeobecná deklarace práv, práva dětí, právo a zákon, (Formy participace občanů v politickém životě)-státní správa,

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají ➤ objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	➤ vyhledává informace v nabídkách kulturních akcí ➤ navrhne výběr kulturní akce pro třídní kolektiv ➤ porovná nabídky vybraných kulturních institucí a vybere z nich ty, které jsou vhodné pro něj ➤ uvede příklady ochrany lidských práv a svobod ➤ popíše svá práva i práva ostatních lidí na modelových situacích ➤ oponuje názorům směřujícím k potlačování lidských práv a svobod	Člověk a kultura - kultura - umění - krása kolem nás - víra a náboženství - nejstarší formy náboženství - slušnost pro každý den - kam za kulturou Lidská práva - lidská práva v dokumentech - rovnost a nerovnost - svoboda a autorita - morálka a mravnost - Všeobecná deklarace lidských práv	samospráva, referendum, obecní úřad, (Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování)-demokracie, republika, státní moc VMEGS (Evropa a svět nás zajímá)-národní historie, významné osobnosti, úcta k tradicím, národní hrdost)) MuV (Lidské vztahy)-funkce rodiny, předsudky, rodinné vztahy, role v rodině, genealogie, (Etnický původ)-rovnost, Všeobecná deklarace lidských práv, odlišnost lidí
	➤ uvede a popíše způsoby, jak se může člověk osobně podílet na ochraně životního a kulturního prostředí svého bydliště (obce, regionu) ➤ vyjmenuje nejzávažnější	Člověk, stát a hospodářství Přírodní a kulturní bohatství - krásy naší země - ochrana přírodního a kulturního bohatství - zachraňme Zemi	P – ekosystém, národní parky, CHKO, UNESCO Z – podnebné pásy, přírodní krajiny, elektrárny D – české území v době pravěku M – rozpočet EV (Ekosystémy)-přírodní a umělý ekosystém, (Lidské

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany uvede příklady ➤ sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi ➤ na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení	planetární problémy současnosti ➤ rozliší druhy majetku podle jejich základních znaků ➤ navrhne příklad rozpočtu domácnosti ➤ uvede příklady příjmů a výdajů domácnosti ➤ vysvětlí rozdíl mezi pravidelnými a jednorázovými příjmy a výdaji ➤ na příkladech vysvětlí rozdíl mezi vyrovnaným, schodkovým a přebytkovým rozpočtem ➤ navrhne, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy větší než výdaje ➤ navrhne, jak řešit situaci, kdy jsou výdaje větší než příjmy ➤ vysvětlí zásady hospodárnosti na rozpočtu domácnosti ➤ vysvětlí, k čemu slouží bankovní účet ➤ uvede příklady různých způsobů hotovostního placení ➤ uvede příklady různých způsobů bezhotovostního placení ➤ posoudí výhody a rizika	Majetek v našem životě - naše potřeby - majetek a vlastnictví - mít nebo být? - hospodaření, rozpočet domácnosti - úspory, investice - úvěry, splátkový prodej, leasing	aktivity a problémy životního prostředí) ochrana přírodního a kulturního bohatství

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
	hotovostního a bezhotovostního placení v konkrétní situaci ➤ na příkladech objasní přednosti a rizika používání platebních karet ➤ na příkladech objasní rozdíly mezi debetní a kreditní platební kartou ➤ vysvětlí běžné způsoby zacházení s penězi a majetkem ➤ najde nevýhody jednotlivých způsobů hospodaření s penězi ➤ popíše vznik a zánik vlastnictví ➤ vyjmenuje jednotlivé formy vlastnictví ➤ objasní důvody ochrany duševního vlastnictví ➤ uvede možné dopady zneužití duševního vlastnictví		
➤ rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky ➤ objasní výhody demokratického způsobu	➤ popíše znaky nejčastějších typů a forem států ➤ podle vybraných znaků rozčlení vybrané typy a formy států	Člověk, stát a právo Řízení společnosti - stát - cesta k demokracii - volby - začlenění do veřejného	D – Sámova říše, antická demokracie, T. G. Masaryk VDO – Formy participace občanů v politickém životě (řízení společnosti, principy demokracie, volby, podíl občanů na veřejném životě)

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
řízení státu pro každodenní život občanů ➤ vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů	➤ vysvětlí pojem demokracie ➤ pojmenuje základní principy voleb do zastupitelstev ➤ uvede příklady vlastního možného podílu ve veřejném životě	života	
➤ uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích	➤ vyjmenuje významné mezinárodní organizace a společenství ➤ uvede příklady činností významných mezinárodních společenství ve světovém dění ➤ rozpozná varovný signál „Všeobecná výstraha“ ➤ reaguje správně na signály a pokyny při vyhlášení mimořádných situací ohrožení ➤ zná a prakticky uplatní postupy v případě nařízení evakuace, včetně zásad opuštění bytu ➤ zajistí první pomoc a vyhledá centra odborné pomoci ➤ popíše situace, kdy je třeba bránit stát	Mezinárodní vztahy, globální svět Svět kolem nás - spolupráce mezi zeměmi Evropy - Rada Evropy, NATO, OSN - tolerance k národnostním menšinám - nadnárodní společenství - ochrana obyvatel za mimořádných událostí - varovný signál“Všeobecná výstraha“ - činnost při varovném signálu, druhy signálů, náhradní způsoby varování - funkce varovných signálů, rozdíly v signálech, činnost po zaznění varovného signálu, další	D – olympijské hry VMEGS (Jsme Evropané)-spolupráce mezi zeměmi, tolerance, EU, OSN, NATO

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
	➤ navrhne, jak může pomoci v konkrétním případě ohrožení	způsoby varování, obecné zásady opuštění bytu, opuštění bytu při povodni, požáru apod. - evakuace – průběh, evak. zavazadlo, evak. střediska	

Vzdělávací oblast: **Člověk a společnost**
Vyučovací předmět: **Občanská výchova**
Ročník: **8.**

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
Žák ➤ posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek ➤ objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života ➤ rozpozná projevy záporných charakterových vlastností	Žák ➤ na příkladech uvede projevy důležitých změn ve vývoji člověka ➤ vyjmenuje osobnostní vlastnosti člověka ➤ specifikuje vztah mezi vůlí a ostatními osobními vlastnostmi jedince ➤ uvede možnosti rozvoje své osobnosti ➤ pojmenuje negativní osobnostní vlastnosti ➤ na příkladech vysvětlí projevy kladných a záporných vlastností jedince ➤ ve skupině diskutuje o projevech charakterových	Člověk jako jedinec Člověk a dospívání - biologické, psychické a sociální změny - člověk a svoboda - sebepojetí - osobnost člověka Psychické procesy a stavy - jak poznávám a vnímám - jak myslím a tvořím nové - jak si pamatuji a soustředím se - jak se učím - jak prožívám své city Člověk v sociálních vztazích - umím se prosazovat - zvládnou náročné situace - chování za mimořádných okolností - konflikt - umím žít zdravě	D – osobnosti v historii ČJ – citát, práce se slovníkem, monolog, dialog P – schopnosti člověka, smyslové orgány VkZ – zdraví OSV (Osobnostní rozvoj)- vývojová období, sebepojetí, sebepoznání, sebehodnocení, sebevědomí, sebevýchova, motivace, (Sociální rozvoj)- konflikt, stres, emoce, náročné životní situace, (Morální rozvoj) city společenského vědomí, řešení konfliktů, asertivita, agrese, právo jako minimum morálky MuV (Kulturní difference)-člověk a dospívání, odlišnost a jedinečnost lidí MeV (kritické čtení a vnímání mediálních sdělení) vjem, smyslové poznání, sociální vnímání, fantazie, pozornost

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
u sebe i druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání ➤ popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	vlastností a na příkladech demonstuje vhodné chování ➤ provede rozbor svých charakterových vlastností ➤ navrhne možnosti korigování svých charakterových vlastností	Projekt Vím, co chci? 1. První den výpravy. Jak vidím sám sebe. 2. Druhý. Jaký je můj postoj k drogám. 3. Třetí. Racionální chování v sociálních situacích. 4. Čtvrtý. Rozumíš sám sobě – emoce. 5. Pátý. Alkohol a agresivita. 6. Šestý. Táta a máma. 7. Sedmý. Život a komplikace. 8. Osmý. Ty a okolí. 9. Devátý. To není fér. 10. Desátý. Vím, co chci?	
➤ rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti ➤ na příkladu chování	➤ vyjmenuje sféry národního hospodářství ➤ objasní rozdíly mezi výrobním a nevýrobním odvětvím ➤ na příkladech vysvětlí	Člověk, stát a hospodářství Hospodaření - dělba práce - výrobní a nevýrobní odvětví - principy tržního hospodářství, tvorba ceny,	Z – ekonomie

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz	interakce nabídky a poptávky ➤ na příkladu vysvětlí, jak nabídka a poptávka ovlivňuje cenu ➤ na příkladu vysvětlí způsoby, jak se stanovuje cena ➤ na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH ➤ vysvětlí, co je inflace a jaký je vliv na reálnou hodnotu peněz ➤ popíše postup při reklamaci výrobku nebo služby ➤ na příkladu objasní, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele ➤ uvede možnosti vlastního profesního rozvoje	inflace, podstata fungování trhu, nejčastější právní formy podnikání Člověk a svět práce - zapojujeme se do lidské spolupráce - vzdělání, volba povolání - profesionalita člověka	
➤ přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod,	➤ na příkladech popíše svá práva i práva ostatních lidí ➤ specifikuje význam ochrany lidských práv a svobod ➤ oponuje názorům směřujících k potlačování lidských práv a	Člověk, stát a právo Právní minimum - právo a morálka - právo jako systém - Ústava ČR - státní moc - politika - obrana státu	D – právo a morálka v historii VDO (Občan, občanská společnost a stát, Formy participace občanů v politickém životě, Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování)-základní pojmy práva, právní vědomí, právní

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu ➤ rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu ➤ dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování	svobod ➤ na příkladu uvede povinnosti občana při obraně státu ➤ na příkladech objasní národní i mezinárodní úkoly Armády ČR ➤ uvede příklady zahraničních misí Armády ČR ➤ vysvětlí co je zákon, Ústava ČR, vyhláška ➤ vysvětlí vybraná právní ustanovení, která se na něj vztahují ➤ pojmenuje rizika související s porušováním právních ustanovení ➤ na modelových situacích objasní dodržování právních ustanovení a možná rizika jejich porušování	- základní práva a svobody - právo v Evropě - ochrana spotřebitele základní práva spotřebitele	a etické normy, systém práva, právní vztahy, volební právo, volby, parlament ČR, politika VMEGS (Jsme Evropané)-právo v Evropě, orgány EU

Vzdělávací oblast: **Člověk a společnost**
Vyučovací předmět: **Občanská výchova**
Ročník: **9.**

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
Žák ➤ objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství ➤ provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci ➤ rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů ➤ rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady	Žák ➤ uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu ➤ posoudí význam ochrany práv a svobod ➤ uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování ➤ v modelových situacích používá jednoduché právní úkony a uvede jejich možné důsledky ➤ uvede příklady přestupků a trestných činů ➤ vysvětlí rizika protiprávního jednání ➤ objasní význam zákona o rodině a zákona o sociálně ochraně dětí	Člověk, stát a právo Občan - já jako občan obce - na úřadě - jsem občanem státu - jsem občanem Evropské unie Občan a právo - odvětví práva ČR - občanskoprávní vztahy - vlastnictví zavazuje - smlouvy - odpovědnost za škodu - základní práva spotřebitele Právní ochrana - orgány právní ochrany a sankce - korupce - přestupky a správní řízení - občanské soudní řízení - trestní právo - děti a paragrafy	D – migrace, emigrace, imigrace, formy státu Z – katastr VkZ – manželství, rodina VDO (Občan, občanská společnost a stát)-obecní úřad, zákon o obcích, občanská společnost, právní řád, občanský zákoník, vlastnictví, ochrana majetku, orgány právní ochrany a sankce, trestní právo VMEGS (Objevujeme Evropu a svět)-státní občanství, občanství v EU

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
➤ diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání	➤ uvede příklady korupčního jednání ➤ diskutuje o příčinách, důsledcích a řešení korupčního jednání v konkrétních situacích	V pracovním poměru - správná volba - každé povolání si žádá své - první brigáda, první zaměstnání - v zaměstnání Rodina a zákony - rodina - rodiče a děti	
➤ rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané ➤ vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy	➤ vyjmenuje složky příjmů státu a hlavní oblasti, do kterých směřují státní výdaje ➤ popíše funkci banky ➤ vyjmenuje produkty, které patří k základní nabídce bank ➤ vyhledá vhodný bankovní produkt pro danou situaci ➤ na příkladu vysvětlí rozdíl mezi úrokem placeným a přijatým ➤ na příkladech objasní	Člověk, stát a hospodářství Hospodaření - stát a národní hospodářství - státní rozpočet, typy rozpočtu a jejich odlišnosti, význam daní - záchytná sociální síť - banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků - právní subjekty podnikání	Z – ekonomika VkZ – životní úroveň, sociální síť, sociální podpory M – úrok

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
pojištění a navrhne, kdy je využít ➤ uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu	možnosti úspor, investic či spotřeby při nakládání s volnými prostředky ➤ porovná nabídku finančních produktů pro zhodnocení volných finančních prostředků ➤ hledá možnosti, jak řešit deficit na straně příjmů a výdajů ➤ uvede možnosti půjčení chybějících finančních prostředků ➤ porovná nabídku finančních produktů pro půjčení chybějících finančních prostředků ➤ uvede možnosti různých typů pojištění		
➤ uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory ➤ popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich	➤ na příkladech uvede možná rizika globálních problémů v současnosti i budoucnosti pro lidskou společnost ➤ objasní vzájemnou propojenost společenských a přírodních faktorů ➤ vyjádří vlastní postoj	Mezinárodní vztahy, globální svět Globální svět - problémy současného světa - války, terorismus, možnosti jejich řešení - ohrožené životní prostředí - příliš mnoho lidí-příliš problémů	D – rasismus, terorismus, neonacismus, války P – životní prostředí Z – globalizace MuV (Princip sociálního smíru a solidarity) lokální problémy, globalizace, populační exploze, chudoba, válečné konflikty, nadnárodní organizace EV (Vztah člověka k prostředí)-

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
uplatňování ➤ uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva ➤ objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu ➤ uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru	k současným problémům lidstva ➤ uvede projevy národnostní, náboženské aj. nesnášenlivosti ➤ navrhne možná řešení rasové diskriminace, mezinárodního terorismu		ohrožené životní prostředí, ekologická stopa
	➤ popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	Člověk jako jedinec Životní perspektivy - životní plány a cíle	OSV – Sociální rozvoj (Mezilidské vztahy)-seberealizace ve společnosti

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Cesta k dospělosti“
Základní škola Havířov-Šumbark Jarošova 33/851 okres Karviná, příspěvková organizace

Očekávané výstupy	Dílčí výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata